

УДК 616.89 - 008.1 – 053.5: 654.197

Г.Т. Соннік, Р.І. Ісаков, Л.О. Герасименко, О.С. Максименко
СТАН СЕКСУАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я І СЕКСУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ДЕЛІНКВЕНТНИХ ПІДЛІТКІВ

ВДНЗ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

Ключові слова: делінквентні підлітки, сексуальне здоров'я, сексуальний розвиток

Зростання кількості злочинів пов'язаних з насильством, а особливо серед підлітків, викликало зрозуміле занепокоєння цією проблемою в нашій країні. Соціальний інтерес спрямований передовсім на вивчення причин цього явища і методів його профілактики [1,2]. У вітчизняній літературі питання особливостей сексуального здоров'я делінквентних підлітків [3] та причин формування у них психічних та поведінкових розладів [4,5] висвітлювались недостатньо. Виходячи з цього, необхідність розробки нестандартного і багатопланового арсеналу ефективних методів дослідження, профілактики і психокорекції сексуальних порушень у делінквентних підлітків, є надзвичайно актуальною.

Отож **метою** нашого дослідження було дослідження стану сексуального здоров'я і сексуального розвитку делінквентних підлітків.

Об'єкт та методи дослідження. В ході дослідження нами були обстежені 140 делінквентних підлітків у віці 14-18 років (1992 - 1995 р.н.), які на час обстеження перебували на обліку у відділенні кримінальної міліції у справах неповнолітніх Ожтбрського РВ ПМУ УМВС України в Полтавській області.

Виходячи з кримінологічної кваліфікації злочинів і правопорушень, обстежені підлітки були поділені на три групи залежно від ціннісно-орієнтаційної спрямованості:

1. Перша група - ті, що скоїли корисливі злочини без агресії чи загрози щодо оточуючих - 41 підліток-правопорушник, які склали 29,29% від загальної кількості обстежених делінквентних підлітків.

2. Друга група делінквентних підлітків, які скоїли злочини з агресією проти оточуючих без прямих корисливих мотивів - 47 обстежених, тобто 33,57% від загальної кількості.

3. Третя група делінквентних підлітків, які скоїли корисливі злочини і правопорушення з агресивними діями чи загрозою їх застосування - 52 чоловіки, або 37,14% від загальної кількості обстежених.

Було проведено аналіз сексуального здоров'я делінквентних підлітків за В.В. Кришталею (1999).

Результати роботи. Першим етапом дослідження стану сексуального здоров'я підлітків-правопорушників та їх законслухняних однолітків, які знаходились під нашим спостереженням, був його комплексний аналіз за окремими інтегральними критеріями.

Результати, отримані в результаті проведеного аналізу сексуального здоров'я делінквентних підлітків за

В.В. Кришталею (1999), узагальнені нами в таблиці 1.

Як впливає з поданих у таблиці даних, соматосексуальний розвиток близько половини делінквентних підлітків першої та третьої груп був нормальним, а серед осіб із порушенням соматосексуального розвитку у першій групі домінували випадки ретардації статевого дозрівання, а у третій групі помітно переважали випадки прискореного розвитку. У другій групі домінували випадки порушення соматосексуального розвитку із абсолютним переважанням передчасних варіантів розвитку.

Порівняно із показниками частоти порушень соматосексуального дозрівання випадки порушення психосексуального розвитку зустрічались помітно частіше у всіх групах обстежених. При цьому в першій групі домінували випадки ретардації, а у другій та третій групах, які скоїли злочини з елементами агресії, переважали випадки передчасного розвитку.

У всіх групах обстежених переважали поєднані варіанти асинхронії статевого розвитку.

Статеворольова поведінка була нормативною у більшості підлітків першої (82,92%) і третьої (51,92%) груп, трансформованою (фемінною) у 17,08% обстежених першої групи і гіпермаскулінною у всіх підлітків другої групи, а також 40,08% обстежених з третьої групи.

Поінформованість стосовно психогієни статевого життя у абсолютної більшості обстежених підлітків була не адекватною із помітним переважанням неправильної над недостатньою.

Статева конституція у підлітків, які скоїли злочини корисливого характеру, у більшості випадків була слабкою та послабленою, а у другій та третій групах переважали сильний та середній типи. При цьому варто зазначити, що отримані дані про статеву конституцію підлітків носили відносний характер, оскільки точне визначення її типу було неможливим через відсутність та нерегулярність статевого життя у абсолютної більшості підлітків.

У підлітків першої та другої груп домінувало збережене сексуальне лібідо, а серед обстежених третьої групи переважало еротичне лібідо.

У переважній більшості обстежених, які мали слабку і послаблену статеву конституцію, сексуальні фантазії були відсутніми або стосувались коїтусу з уявним партнером. Фантазії найбільш агресивного характеру були притаманні підліткам другої групи.

Стан сексуального здоров'я делінквентних підлітків за його критеріями

Критерії сексуального здоров'я	Групи обстежених					
	1, n=41		2, n=47		3, n=52	
	абс.ч.	%	абс.ч.	%	абс.ч.	%
<i>Соматосексуальний розвиток</i>						
Прискорений	5	12,19	19	40,43	16	30,77
Уповільнений	11	26,83	5	10,64	9	17,31
<i>Психосексуальний розвиток</i>						
Передчасний	7	17,07	29	61,70	18	34,62
Ретардація	23	56,09	6	12,77	30	57,69
<i>Асинхронії статевого розвитку</i>						
Прості	8	19,51	6	12,77	14	26,92
Поєднані	22	53,66	29	61,70	34	65,38
<i>Сексуальна поінформованість</i>						
Недостатня	10	24,39	5	10,64	11	21,15
Неправильна	29	70,73	42	89,36	29	55,77
<i>Статева конституція</i>						
Слабка	15	36,59	5	10,64	16	30,77
послаблена середня	10	24,39	9	19,15	5	9,62
Середня	11	26,83	14	29,79	8	15,39
Сильна	5	12,19	19	40,43	23	44,23
<i>Лібідозбережене</i>						
Платонічне	9	21,95	2	4,26	8	15,39
Еротичне	15	36,59	8	17,02	26	50,00
Сексуальне	17	41,46	37	78,72	18	34,62
<i>Сексуальні фантазії</i>						
Відсутні	20	48,78	4	8,52	3	5,77
з уявним партнером	17	41,46	10	21,28	27	51,92
орально-генітальний	3	7,32	24	51,06	11	21,15
Груповий секс	1	2,44	9	19,15	11	21,15
<i>Тип сексуальної культури</i>						
Ліберальний	9	21,95	-		5	9,62
Невротичний	8	19,51	-		29	55,77
Примітивний	22	53,66	9	19,15	8	15,39
Гіперрольовий	2	4,88	38	80,85	9	17,31

Тип сексуальної культури у всіх підлітків першої групи був переважно примітивним, а серед обстежених другої групи – гіперрольовим. Для підлітків третьої групи домінував невротичний тип сексуальної культури.

На відміну від обстежених підлітків-правопорушників, соматосексуальний розвиток всіх законослухняних підлітків був у межах норми.

Порушення темпу психосексуального розвитку були діагностовані у 7,50% підлітків контрольної групи. Всі вони відносились до варіантів передчасного психосексуального розвитку. Поінформованість щодо питань сексу у 82,50% обстежених контрольної групи була адекватною і достатньою, а домінуючим типом сексуальної культури у цій групі був ліберальний, який було зареєстровано у 77,50% обстежених підлітків.

Обговорення та висновки. Соматосексуальний розвиток був нормальним більш ніж у половини обстежених всіх груп. Серед інших підлітків у групі правопорушників з неагресивною поведінкою, частіше мали місце затримки статевого дозрівання, а у другій та третій, які відзначались агресивною поведінкою, - прискорений розвиток. Психосексуальний розвиток більшості підлітків першої групи був ретардованим, а у дру-

гій групі переважали випадки передчасного психосексуального розвитку. Статеворольова поведінка була нормативною у більшості підлітків першої та третьої груп, трансформованою (фемінною) у 17,08% обстежених першої групи і гіпермаскулінною у всіх підлітків другої групи, а також 40,08% обстежених з третьої групи. Отримані дані можуть використовуватись для планування профілактичної, психокорекційної та реабілітаційної роботи із делінквентними підлітками.

Література:

1. Хамаганова Т.Г., Семке С.Т., Даниленко О.В. Психическое здоровье школьников-подростков // *Врач. - Чехов*, 2009. – С. 19-21.
2. Скринніков А.М. Лікування та реабілітація делінквентних підлітків, які страждають на психічні розлади // *Український вісник психоневрології*. - 2005. - Том 9, вип 1(26). - С. 31-33.
3. Подкорытов В.С. Основные направления работы по медико-социальной реабилитации детей и подростков с пограничными нервно-психическими заболеваниями // *Український вісник психоневрології*. - Харків, 2005. - Том 3, вип. 2. - С. 368-369.
4. Проскурина Т.Ю., Михайлова Е.А., Матковская Т.Н. Клинико-психологические особенности поведения у детей и подростков с неврозами и невротоподобными расстройствами // *Вісник проблем біології та медицини*. - 1998. - Вип.20. - С. 68-71.
5. Михайлов Б.В., Табачников С.И., Витенко С.И., Чугунов В.В. *Психотерапія*. - Харків: ОКО, 2002. - 761 с.

СОСТОЯНИЕ СЕКСУАЛЬНОГО ЗДОРОВЬЯ И СЕКСУАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ДЕЛИНКВЕНТНЫХ ПОДРОСТКОВ

Г.Т. Сонник, Р.И. Исаков, Л.А. Герасименко, О.С. Максименко

Было проведено комплексное обследование сексуального здоровья делинквентных подростков по В.В. Криштало. В группе правонарушителей с неагрессивным поведением, чаще всего имели место задержки полового созревания, а в группах с агрессивным и смешанным поведением доминировало ускоренное развитие. Психосексуальное развитие большинства подростков первой группы было ретардированным, а во второй группе доминировали случаи преждевременного психосексуального развития.

Ключевые слова: делинквентные подростки, сексуальное здоровье, сексуальное развитие

STATE of SEXUAL HEALTH and SEXUAL DEVELOPMENT of DELINKVENTNIKH of TEENAGERS

G. T. Sonnik, R. I. Isakov, L. O. Gerasimenko, O.S. Maximenko

The complex inspection of sexual health of delinkventnikh teenagers was conducted after В.В. Crishtal. In the group of offenders with a non-aggressive conduct more frequent the delays of the sexual ripening took place, and in groups speed-up development prevailed with an aggressive and mixed conduct. Psychosexual development of swingeing majority of teenagers of the first group there was retardovanim, and the cases of premature psychosexual development prevailed in the second group.

Keywords: delinquent teenagers, sexual health, sexual development